

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list in članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. ček. rač. 11.153. Telefon 3112

Vrnite odtegljaje!

Pri zadnji, dokaj nesocialni redukciji premjkov državnih uslužbencev se je zatrjevalo, da je znižanje upravičeno in utemeljeno zaradi pocenitve življenjskih potrebščin. Tega neutemeljenega dopovedovanja in prepričevanja o znižanju cen nujno potrebnim življenjskim potrebščinam pa državni nameščenci nikakor niso mogli razumeti, saj so jih vsakdanje življenjske izkušnje prepričavale dan za dnem o nasprotnem. Uradniki z družinami niso mogli izhajati ob rednih razmerah niti pred redukcijami. Če pa je posegla v družino bolezen, smrt ali kaka druga nezgoda, je bila družina strta.

Res je, da so bile življenjske prilike pred zadnjim znižanjem draginskih doklad zaradi male pocenitve življenjskih potrebščin za spoznanje izboljšale, da smo se mogli vsaj za silo pretolči in zamašiti največje nastale vrzeli. Pomisliti pa je tudi treba, da so bile uradniške družine gospodarsko popolnoma strte. Zaradi večletnega stiskanja in pretikanja ni bilo pri hiši nobenih zalog perila, ne obleke. Kratkotrajno, uradnik je bil gol, odet le na zunaj, da je pokrtil iz ponosa in namišljenega ugleda svojo revščino, če prav je bil na tem zunanem plašču največkrat dolg, ki marsikje še danes teži.

Tako je bilo stanje pred zadnjo redukcijo pri višjih in srednjih z neprevelikimi družinami. Kako je bilo pri nižjih in najnižjih, posebno še z velikimi družinami in bolehnimi otroki, bi znale povedati matere in žene. One bi mogle odkriti vso revščino in skrivano pomanjkanje.

Kjer je odvisna družina samo od službenih prejemkov očeta, moža uradnika, tam je, priznajmo odkrito in brez sramu, telesno in duhovno pomanjkanje.

Z znižanjem cen življenjskih potrebščin je zavelo v uradniških družinah novo upanje, da si odpomorejo in uravnovesijo svoje gospodarstvo.

Redukcija je vzela zadnje upanje in postavila družine v še težji položaj.

Tolazili so nas, da je to le za kratek čas, da zaradi znižanja cen lahko utrpimo nekaj procentov, ki pa so znašali pri mnogih izdatno več kakor je bilo mišljeno in napovedano. Redukcija je bila tedaj predvidena za malo časa, kakor svoje dni odtegljaji za poplave, ki še danes trajajo. O znižanju cen vsakdanjih potrebščinam, na katere so kazali in se nanje sklicevali ob zadnji redukciji, ni danes več sluha ne duha. Od drv do moke, zabele in kruha se vse draži z dneva v dan. Vsem nujnim potrebščinam so danes cene višje kakor so bile pri zadnjem znižanju prejemkov. Stanovanja se niso pocenila, obleke in obuvalo pa tako malo, da ne prihaja v poštev. Sicer pa bi moralo biti oblačilno, zlasti pa perilno blago na pol zastoj, da bi si ga mogle družine nabaviti samo za najpotrebnejše.

Najboljši dokaz o zvišanju cen je povečani izvoz, živahnejša kupčija in boljši dotok davkov. Vse to kaže ojačenje gospodarskih prilik in obenem na porast cen, kar neizogibno vodi k obubožanju državnega nameščenca s stalnimi in skromno odmerjenimi prejemki. Iz vsega sledi, da je pomoč nujno potrebna.

Nismo pozabili pomembnih in razveseljivih besed ministrskega predsednika g. dr. M. Stojadinovića, ko je dejal jeseni na javnem zborovanju v Beogradu: »Z obćim izboljšanjem gospodarskih razmer v državi upamo, da bo prišel čas, da ugodimo upravičnim željam naših državnih uradnikov in uslužbencev.« Te besede so nas vzdrimile in navdale z novim upanjem, da se naš težki in nevzdržni položaj skoraj izboljša in popravi. Čakali smo v upanju in ob raznih ponovnih izjavah odgovornih činiteljev, kakor je poročalo dnevno časopisje.

Zadnje upanje nam je vlilo poročilo finančnega ministra v narodni skupščini o izboljšanju gospodarskega položaja v državi. Dobra žetev, povečani izvoz, poživljena trgovina in industrija itd. so zadovoljivi pojavi, ki omogočajo izboljšanje prejemkov državnih nameščencev, katerih šibki gospodarski položaj je tako dokazan, da je vsako nadaljnje razkrivanje obubožanja nepotrebno. Naš ponos nam brani, da bi še nadalje razkazovali pomanjkanje in bedo. Vemo, pa če si še tako stvar lepšamo in prikrivamo, da je danes še bolj ko včasih veljaven izrek: »Človek le toliko velja kolikor plača«. Državni nameščenci ni v tem pogledu nobena izjema. Po tem ga tudi sodijo in upoštevajo.

Vrnitev dosedanjih odtegljajev državnim nameščencem ni potrebno samo zaradi njihovih gospodarskih ozirav, ampak tudi zato, da se dvigne splošno gospodarsko stanje. Denar državnega nameščenca je tisti stalni obratni minimum, ki je vzdržal v najtežjih časih gospodarski obrat. Brez tega obtoka bi se bilo kolo ustavilo. Dajte zato tej živi sili novega dotoka, da se bo kolo hitreje in krepkeje zavrtelo v korist nas vseh. Vsem, ki odločajo o usodi državnih nameščencev, kliče-mo v spomin spomenice in jih opozarjamo na

peticije, ki so bile vložene in predložene ob času redukcij. Še danes so v veljavi in še bolj kot tedaj, ker se razmere za državne nameščence niso za las popravile, ampak izdatno poslabšale. Naj ne gledajo oni, ki odločajo,

nekaterih v ugodnejših položajih. Ozro naj se na večino, na nižje in najnižje, ki so jih zadnje redukcije najhujše prizadele, pa se bodo uverili, da družine hirajo in propadajo, da je potreba velika in pomoč neodločljiva.

Ob uzakonitvi delnega celibata

Komunike izvršnega odbora JUU

Izvršni odbor Jugoslovenskega učiteljskega združenja je na svoji seji dne 13. marca 1937. poleg ostalih vprašanj razpravljal tudi o amandmanu, ki se nanaša na poroko učiteljic narodnih šol, otroških vrtnaric in učiteljic gospodinjskih šol in je konstatiral sledeče:

1. Kadarkoli se je razpravljalo o vprašanju obstanka uradnic v državni službi, je bila narodna učiteljica vedno izvzeta iz takih problemov in to z ozirom na pomen njenega poklica in na njeno nenadomestljivost v vlogi vzgojiteljice. Ker je naša preprosta žena kulturno v velikem zaostanku in se ji nikdo ne more bolj približati in pomagati kot to lahko stori žena učiteljica, je treba pri nas še posebej paziti na to vprašanje.

2. Ta amandman je omajal uradniško enakopravnost in državljanske pravice na škodo narodu najpotrebnejše uradnice, narodne učiteljice. Reperkusije bodo s časom težke, ako ne celo usodne, ker omejevanje pravice svobodne izbire zakonca bo imelo velik vpliv na izbiro poklica sploh; ženski naraščaj bo čedalje manj stopal v učiteljsko službo, kar bo povečevalo zaostanost ženskega sveta, a to še posebej na našem podeželju.

3. Ugotavlja se, da je v zadnjih nekaj letih žena uradnica pretrpela več udarcev; najprej je bila prizadeta kot žena poročena z uradnikom in se ji je odvzela doklada (učiteljicam tudi stanarina), potem so bili prizadeti njeni otroci — znižana je rodbinska doklada; sedaj pa njena služba in pravica na penzijo in njena svoboda izbiranja zakonca.

4. V najusodnejši periodi našega nacionalnega stremljenja pred osvobodilnimi vojnami, med vojnami, kakor tudi po zedinjenju je žena učiteljica imela, a sedaj ima še bolj prevladujočo vlogo pri vzgajanju generacij in navajanju na nacionalno kulturno in duhovno zedinjenje, kar vse vrši brez vnašanja strasti v javne posle.

5. Ako pogledamo v preteklost iz leta v leto, ugotovimo: Čim delj gledamo v preteklost, tem manj deklic opazimo v osnovni šoli, a prav tako je vse manjše število narodnih učiteljic. Nasprotno: čim več narodnih učiteljic je bilo, tem bolj je naraščalo število deklic v osnovnih šolah. V nekatere so začele deklice prihajati šele s prihodom učiteljic, kar je povsem razumljivo, ako se upošteva pojmovanje našega naroda o vlogi deklet v javnem življenju.

6. Procent nepismenosti v naši državi je v splošnem zelo visok, a k tej višini doprinaša, poleg ostalega največ nepismenost ženskih. Osnovna šola je po večini štiriletna, razredi so prenatrpani z otroki, kar je na škodo uspeha in pouka in na škodo zdravlja otrok in učiteljstva. Zaradi tega vprašanje hiperprodukcije učiteljskega naraščaja pri nas ne bo aktualno še dolgo dobo let.

Na osnovi gornjih konstatacij ugotavlja izvršni odbor kot predstavnik vsega združenega učiteljstva v državi sledeče:

1. Za razliko od prejšnjih epoh, v katerih je učiteljica (otroška vrtnarica in učiteljica gospodinjskih šol) kot uradnica bila izvzeta od vseh ostalih uradnic v pozitivnem smislu, se sedaj izvzema v negativnem.

2. S tem amandmanom se osporava intimna pravica vsakega mislečega bitja, da si prosto izbira zakonca. Od izbire zakonskega tovariša je odvisna rodbinska harmonija, ki je najboljša osnova za pravilno vzgojo družine in za vsako delo, s katerim se dviga narod in država.

3. Z amandmanom se onemogoča velike-mu številu šolanih žena, da v mlajših letih stopajo v zakon, in na ta način se ustvarja možnost za najtežje moralne posledice.

4. Ker to vprašanje tangira do mozga celokupno narodno življenje, apeliramo na vse merodajne, da preprečijo sprejetje tega amandmana.

Učiteljevo delovanje nekdanj in sedaj

Ponovno slišimo v zadnjem času očitke, da učiteljstvo ni tako z ljudstvom kot bi moralo biti in da ne deluje s tisto vnemo med narodom kot so delovali starejši učitelji, zlasti na gospodarskem polju.

Ne rečem, da bi v nekaterih krajih ne bilo v resnici tako, a posplošiti bi pa tega nepristransko opazovalec nikoli ne smel. Dobro pa je, da si to zadevo ogledamo ponovno, a to brez kakega stranskega namena, samo v ogledalo tistim, ki vidijo največkrat samo obraze, ne poznajo pa ozadja in okoliščin, ki te stvari obdajajo.

Sam spadam med tiste starejše, ki smo včasih le pohvaljeni, čeravno tega nismo nikoli iskali in pričakovali. Učitelji smo navadno skromne stvarce in ne občasno svojih del na veliki zvon, le v golih številkah in odstotkih, ki jih zbirajo in presojaajo včasih znanstveniki, so nakopičeni sadovi prekomernega truda brezimne armade tihih delavcev, med katerimi smo navadno najštevilnejši ravno učitelji. Z materialom, ki ga je obdelal, ugledil in pregnetel najprej učitelj, pogosto razpolagajo poznejše čase drugi ljudje in kažejo se ponosom na uspehe svojega truda in prizadevanja. Pozabljajo pa dosledno na one, ki so jim ta material pripravili.

A povrnimo se k našemu izvenšolskemu delu. Da se ga ni učitelj nikdar branil, je nepobiten dokaz že v tem, da je to delo vršil celo v časih, ko to ni bilo niti ukazano, ne zaželeno. Na vseh mogočih področjih se je udeleževal učitelj. Res da delo ni bilo organizirano in da je bilo večkrat namenjeno goli zabavi, a v ozadju so bile le pozitivne vrednote, kot gojenje vaške skupnosti, dviganje narodne zavesti in še kaj. Druge, čisto gospodarske panoge so rodile večinoma kmalu tudi vidne uspehe.

Učiteljsko izvenšolsko delovanje pred vojno nima majhnega deleža pri onem navdušenju množice, ki se je pojavilo med vojno, zlasti v času majniške deklaracije. Stremljenje po popolni politični samostojnosti je imelo svoje kralje v dolgoletni narodnostni vzgoji. In kje se je gojila ta? V najrazličnejših družtvih, ki so pod krinko pevskih, dramatičnih, bralnih in drugih društev gojila še marsikaj drugega, kar ni bilo vidno širši javnosti. Spominjam se tajnega ukaza izpred vojne, ki ga je izdala oblast orožniškim postajam, da strogo nadzorujejo različna vaška društva in njih voditelje, ki so največkrat učitelji. Že v tem je dokaz tega delovanja v društvih, ker je

tudi oblast v bivši monarhiji to zavohala. Bil pa je to čas, ko si se lahko zanesel na človeka in se med našim narodom ni vohunilo in ovajalo, tudi za ceno visokih nagrad ne.

Po vojni je bilo za učiteljstvo izvenšolsko delo uzakonjeno. Rečeno je, naj deluje učitelj povsod, kjer gre za kulturno ali gospodarsko povzdigo naroda. Učiteljstvo se je takoj vrglo na najrazličnejša področja tega delovanja. Ni bilo društva ali organizacije, da bi ne bilo učitelja zraven. In to navadno v najbolj važnih vlogah: kot tajnik, vaditelj ali podobno. Pa so prihajali razni režimi, ki so zahtevali, da se samo njim služi, ne pa ljudstvu. Ene vrste organizacij so bile čez noč protidržavne, druge pa državotvorne. Gorje učitelju, ki je zašel mogoče čisto slučajno v prve! Moral je delati v tej ali oni obliki strogo pokoro. Politično vreme je bilo mnogo let tako nestalno, da so nekateri, ki se niso še pravočasno preorientirali, na državne stroške spoznali polovico širše domovine in niso zaradi večne selitve imeli niti prilike, da bi se sploh kje udeleževali. Mnogi so se pa rajši popolnoma umaknili v šolo.

Večina boljših službenih mest se ni več razpisovala, ampak samo zakotni kraji. Društva, organizacije in posamezni mogotci so prevzeli posel posredovalcev med posamezniki in oblastmi. Tako je nastala strahotna zmeda, da so se v udobnejših krajih kopicili nadštevilni protežiranci, bolj oddaljene šole so pa ostale brez učnih moči, dokler niso našli tudi za te kakih nepoboljšiljencev. Učitelj je bil samo še šahovska figura.

Razumljivo je, da je pri takih razmerah propadala tudi morala. A kjer ni morale, je tudi delo ničev in kar je izvršenega, je brez pravih temeljev.

Nestrpnost nekaterih ljudi je segla celo tako daleč, da so prenesli svojo strankarsko napetost celo v popolnoma gospodarske ustanove. V nekem zapisniku čitamo, da se je v nekem kraju sadjarsko društvo zato razšlo, »ker predsednik in voditelj društva ni pripadal političnemu mišljenju večine članov«. Tako je zapisano anno Domini 1926.

Ravno v istem kraju pa tudi človek, ki je pripadal političnemu mišljenju večine ljudi, ni mogel ničesar pozitivnega ustvariti, čeravno je imel najboljšo voljo.

Nam še zelo manjka psiholoških študij o našem človeku. Že pred desetletji je sprožil dr. Ivan Prijatelj to misel, danes razmišlja o

VSEBINA:

- Vrnite odtegljaje!
- Ob uzakonitvi delnega celibata.
- Učiteljevo delovanje nekdanj in sedaj.
- Pismo.
- Praznik mladinskega petja v Slov. Konjicah.
- Učiteljski pokret: Hrvatski tovariši in naš pokret. Velikonočni instruktorski tečaj.
- LISTEK: † Lojze Bratuž. — Iz zaprtih knjig življenja. — † Fran Gorazd.
- Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Mladinska matica. — Šolski radio. — Stanovska organizacija.

tem novo »Pedagoško društvo« in je res skrajni čas, da se to izvede. Marsikomu bo delo med narodom zelo olajšano, ako že vnaprej kolikor toliko spozna najgloblje poteze njegove duševnosti. Izvolil si bo kraj, kjer ve, da bo njegov značaj prilagodljiv ljudstvu. Človeška narava je čudovit svet in se ne da spreminjati. Učiteljevo javno delovanje pa je v današnjih razburkanih časih izpostavljeno neštetim neprilikam. Dostikrat je naravnost onemogočeno, kar pa ni krivda pri njem, temveč v okolici, času in ta navidezna pasivnost je le posledica bridkih spoznanj, nerazumevanja in razočaranj.

Nova pomlad zaveje tudi preko tega polja, kadar se uresničijo temeljne zahteve stanu, ki jih je že tolikokrat javno naglasil. Vse so tako same po sebi razumljive, vendar jih je treba ponavljati in ponavljati, da pridejo morda vendarle enkrat do ušes onih, ki so jim namenjene. Te zahteve so:

Rešitev stanu iz bednega materialnega položaja. Denar, ki pride učitelju ali uradniku v roke, ne gre niti v banke in čez mejo, ne v nogavice, ampak v nekaj dnevih nazaj v roke ljudstva, obrtnika, trgovca ali kmeta. Z našimi večnimi redukcijami plač so udarjeni vsi ti stanovi, kar izpričujejo tudi sami.

Učiteljstvu naj bo omogočeno svobodno izbiranje kraja njegovega delovanja, in to po razpisih službenih mest, po točkah kot jih navajajo zakonska določila. S tem bi se zajezilo vmešavanje nepoklicanih v čisto službene zadeve države in banovin. Odpadlo bi mnogo nezadovoljstva, nepotrebne jeze in sovraštva ter drugih neprilik, kar bi bilo v prid posameznikom in naši državni skupnosti.

V izvenšolskem delovanju naj bo učitelj popolnoma svoboden. Nikogar bi ne smeli siliti v društva in organizacije, za katere ne čuti zanimanja, nagnjenja in sposobnosti. Pri tem se ustvarja samo diletantstvo, kar je stvarile v škodo. Kdor je telovadeč, naj ostane to, pevec naj poje in celo komponira, če ga veseli in čuti zmognosti. Vse drugo naj pa prepušti drugim. Tista, čisto tako hvalisana mnogostranost, dostikrat škoduje kvaliteti dela.

Za poglobljenje dela nam je bolj kot drugim stanovom potrebna stalnost na mestu. Kdor si je svobodno izvolil kak kraj in ima zavest, da tam tudi lahko ostane v vseh primerih, ta se bo tudi vse bolj trdno in z veseljem oprijel te ali one panoge javnega udejstvovanja. Zato je to naša najbolj upravičena zahteva in je samo nerazumljivo, da še do danes ni izvedena. Kdor bo to izvršil, o tem bomo vedeli, da ima čiste namene. Saj ima oblast še vedno polno sredstev na razpolago, da nevednega uslužbenca kazensko premesti, če je izvršil kaj nezakonitega. Vsak prizadeti bo rekel brez posebnega gneva »mea culpa« in jo rad odkuril drugam, če mu bo s pravičnim disciplinskim postopkom izrečena premetitev kot kazen za dokazano veliko pregreho.

Napisal sem te vrste brez vsake mrznje do te ali one organizacije ali društva, ampak samo iz spoznanja stvari, ki jih opazujem že nekaj desetletij.

Lir.

Pismo

Dragi tovariši!

Tvoje pismo, ki si mi ga pisal meseca decembra leta 1936., sem prejel. Zakaj Ti na to pismo odgovarjam šele danes, boš razbral iz pisma samega.

Letos na jesen nameravaš oditi v pokoj? — Pametno in tovariško je to!... Pametno zaradi tega, da ne umrješ sredi dela, tovariško pa zaradi tega, ker čaka sto in sto mladih moči, da zagrabijo z članom za ono delo, ki ga vrše stari ljudje samo zaradi tega, ker so mnenja, da se bo podrl svet, če izprežejo oni. Pa se ne bo!

Vem, iz Tvojega pisma sem razbral, da bi rad izvedel, kaj in kako sem ravnal, da sem dosegel upokojitev in pokojnino tako hitro. Najlaže me boš razumel, če Ti povem vse lepo po vrsti. Evo Ti izpovedi moje:

Služiti sem začel 15. X. 1897. in sem služil do 1. IX. 1934. Preprost račun Ti pove,

da sem služil 36 let, 6 mesecev in 15 dni. V vsej tej dobi nisem imel ne 1 dneva bolezenskega dopusta. Pač pa sem imel študijskega in po privatnih poslih. In to je bilo vzrok, da sem služil 1 leto, 6 mesecev in 15 dni več. Bil sem mnenja, da previdnost nikjer in nikoli ne škodi.

Torej 1. IX. 1934. sem se poslovil od šole, otrok in res dragih mi tovarišic in tovarišev. Užgal pa sem takoj neumnost; zakaj mesto da bi bil vložil takoj prošnjo za upokojitve in služil dalje do upokojitve, sem šel na bolezenski dopust. Tega sem užival od 1. IX. 1934. do 1. VII. 1935., dasi sem že 6. III. 1935. prošil za upokojitve in za dopust do upokojitve. Zanašal sem se na določbe § 109. u. z. Zmotil sem se; zakaj zadeva se je vlekla do 1. VI. 1936. Toda, ves ta čas se je vlekla zadeva zame ugodno; zakaj dobival sem polne prejemke. Dne 1. VI. 1936. pa me je zadela, kot strela z jasnega neba, vest, da so mi službeni prejemki ustavljeni. In sedaj se je začel zame »Križev pot«; zakaj bil sem brez sredstev. Kaj se to pravi, ve le oni, ki je vse to doživel sam! Imeti mora prokleto dobre živce, da ne propade tekom časa popolnoma! Saj ne rečem, da Ti ta in oni ne bo zaupal, posodil itd. Toda vse to je v zvezi z obrestmi v višini 10 % do 25 %. In to je ruina za vsakega državljaninca.

Od 1. VI. 1936. pa do danes, t. j. 6. III. 1937. (ravno po 2 letih, kar sem prošil sam za upokojitve) pa visim torej med nebom in zemljo. Res je, da sem izvedel že meseca decembra 1936., da je došel dekret o moji upokojitvi. Toda, kdor ima smolo, se je ne iznebi nikoli! Sam vrag vedi, kdo je zamenjal date; zakaj na enem aktu je stal datum 1. VII. 1935., na drugem pa datum 1. VII. 1936. In vsa zadeva je romala iznova v Beograd. Menil sem, da se da taka malenkost popraviti kar čez noč. Kaj še! Od takrat pa do danes je minilo že zopet nad 3 mesece, a o rešitvi ni ne duha ne sluha. In to je bil vzrok, da Ti nisem odgovoril že prej. Sam vrag vedi, kdo na aktu zopet sedi in koliko časa bo še sedel! Upam pa, da bo zadeva rešena prej, preden odideš v pokoj Ti. Kako pa bo rešena, Ti bom poročal takoj, ko dobim rešitev v roke. Tolaži me spet § 109. u. z.!

Za sedaj pa Ti svetujem samo tole: Ko boš imel polnih 35 let, prosi za upokojitve in služil dalje do dne, da dobiš dekret v roke. Res je, da Te lahko degradirajo. Taka degradacija pa ni sramota zate! Zadel je že marsikoga; in poznam tovariša, ki je služil skoro 37 let brez bol. dop., dobil okoli 20 pohval, 3 odlikovanja, deloval na pedagoškem in literarnem polju, v šoli in izven šole in se umaknil sam samo zaradi tega, da dobi prilično lepo in ugodno mesto kdo drugi. Komu mar za vse to! Tudi njega so degradirali! Na upokojitve in na pokojnino pa čaka že nad 2 leti! In takih primerov je več! Zakaj ravno iz branže O. N. največ, tega tudi jaz ne vem!

Iz Tvojega pisma sem tudi razbral, da se čudiš, da ni poslanca, ne senatorja, ki bi na vse to opozoril merodajne činitele. Čudim se tudi jaz in to tem bolj, čim dalje se zadeva vleče in zavlačuje. In zato, dragi tovariši, oprosti, da Ti danes (čeprav po dveh letih) ne morem svojega prelevanja v upokojenca podati v celetni formi, kot bi Ti rad.

Tovariški Te pozdravlja

J. G. Polák.

Cenj. učiteljstvu nudi 5% popusta
pri nakupu nova galanterijska in modna trgovina

CUZNAR STANE
Ljubljana, Franciškanska ulica 4
Velika izbira aktovk, denarnic in torbic
Oglejte si izložbe!

† Lojze Bratuž

Prijatelj in tovariš me je pozval naj napišem v »Učiteljskem tovarišu« nekrolog svojemu bratranecu, najljubšemu Lojzetu, ki ga je ovil trnjev venec mučeništva v plašč prerane smrti.

Bolečino nad udarcem te nenadomestljive izgube v rodu Bratužev bi najraje sam tiho nosil v življenju s seboj, a v prsih kipi, da jo izkričim.

Ce umrje sorodnik in prijatelj, je hudo, prerana smrt dragega — pretresa, nasilna smrt — zgrozi.

Praznik mladinskega petja v Slov. Konjicah

Pod pokroviteljstvom g. bana dravske banovine — Nastop desetih zborov konjiškega sreza — Snovanje zveze pevovodij mladinskih zborov

Mogočno so zadoneli 14. marca t. l. zvoki združenih mladinskih zborov v Slov. Konjicah; mogočen val pesmi, zapetih z vso ljubeznijo in spontanim doživetjem 500 otrok je zajejal pevce in poslušalce v dvorani ali ob radio aparatih v enotno občestvo, doživljajoče vso lepoto, milino in bogastvo naše narodne in umetne pesmi. Pesem, ta najmočnejši vzgojni element, ki prihaja od srca in vodi k srcu, ni bila le izraz ljubezni do glasbene umetnosti, ljubezni do lepote naše pesmi, ampak tudi izraz mogočnega doživlja prodorne sile skupnega dela, izraz pravilno pojmovane nacionalne vzgoje in zavesti naše mladine. Kako mogočno je donela ravno v Konjicah pesem »Hej Slovani!« Se zvenijo mogočni zvoki, še doni v dušah lepota naše pesmi; živo smo pa tudi uverjeni, da bo zvenela in donela v srcih najmlajših še dolgo dolgo. Naša pesem je neminljiva.

Združeni mladinski pevski zbori.

Bila je hladna, deževna nedelja. Iz oblakov je rahlo rosilo, za hip posijalo sonce, nato zopet dež. Po blatnih cestah so okoli poldneva prihajale v Konjice skupine mladih pevcev večinoma peš, deloma na vozovih in avtu. Vsi mokri so se nastanili po razredih deške šole. Kos kruha in še kaj so privlekli na dan, kosilo je bilo s tem opravljeno; le nekaj jih je šlo po skodelico juhe. Za dostojno počastitev naše pesmi je bilo treba prehoditi blatno pot in pretrpeti malo lakote. Usoda slovenskih kulturnih delavcev niti najmlajšim ne prizanese.

Nastop. Iz »radio-telefonske stanice« — konferenčne sobe javljajo, da nas Ljubljana pričakuje. Za uvodno besedo gov. Bratuža, ki je pozdravil zastopnika gosp. bana gosp. sreškega načelnika Malešiča, ugledne osebnosti in skupino kritikov, je nastopil mladinski zbor konjiške šole z vodjo tov. Marijem Bratužem. V naravnost vzornem redu so se vrstili ostali zbori iz Soč z Andrejem Pirjevcem, Oplotnice z Maksom Sekirnikom, Prihove z Jakobom Stefančičem, Spitaliča z Ano Bantanovo in Jožetom Troštom, Tepanja z Gabrielom Zemljo, Vitanja z Miroslavom Veljakom, Zreč s Karlom Mravljakom in Žiž z Emilom Ulago. Na programu so bile narodne, umetne in moderne pesmi. Vsi zbori so rešili svojo nalogo

povsem častno, nekateri so dosegli presenetljivo lepe uspehe.

Končno je bil skupen nastop vseh zborov pod vodstvom tov. Emila Ulage. Strmeli smo nad ubranostjo, zvočnostjo, disciplino in enotnostjo izvajanja mladine, ki je z vso pazljivostjo sledila kretnjam dirigenta, izšla v pesem vsa svoja najlepša čustva in pokazala, da je v njihovi požrtvovalnosti in uspehih zjamčen najlepši razvoj glasbenega udejstvovanja pa tudi poroštvo zdrave in srečne bodočnosti naših najmlajših.

Tiho in skoraj neopazno so se vršile priprave za praznik naše pesmi. Pripravljalni odbor je imel sicer polne roke dela, vendar se je v resničnem tovarstvu in sodelovanju storilo vse. Posamezni pevovodje so negovali svoje zборе z vso ljubeznijo in skrbnostjo. Skoraj polovico zborov je iz štirirazrednic, trirazrednic in celo dvorazrednic, koder pevcev ni

na izbiro in je potrebno ogromnega truda, da se osnuje in pripravi 30—60 članski zbor iz komaj 100—200 otrok na vsej šoli. Priznanje in čast vsem pevovodjem. Z neumorno agilitnostjo je skrbel in delal mladi tovariš Ulaga iz Žic, iniciator in artistični vodja celotne prireditve. Izredno razumevanje in vztrajno delavnost so pokazali tovariši in tovarišice iz Slov. Konjic, ki so pod vodstvom upravitelja deške narodne šole, tov. Bratuža, uredili vse potrebno in še sto drugih nikjer vidnih, predpriprav. Tudi brezposelni učiteljski abiturienti so se pokazali prave tovariše z resnično priznanja vredno delavnostjo.

Pevovodjem pa kar na kratko. Za Vaš trud in uspeh Vam bo mladina vedno hvaležna. Njena iskrena ljubezen in najlepše priznanje kritikov Vam bodi v pohvalo in ponos.

Po koncertu se je vršil kratek sestanek kritikov in pevovodij. Po nad vse laskavih izjavah prof. Družoviča iz Maribora, prof. Pirnika iz Ljubljane in drugih se je razvila živahna debata o osnovanju zveze pevovodij mladinskih zborov, o počitniškem tečaju na Pohorju, o bodočem skupnem delu in še mnogočem. Nameni so lepi, da bi se le tudi izpolnili tako uspešno in častno, kot je potekel uspešno in častno praznik mladinskega petja v Slov. Konjicah!

Eleganten pomladni plašč, površnik

UKIC

★ LJUBLJANA — STRITARJEVA ULICA

Prebodite tudi jezik, pesem splava v višave, kamor človek ne more — sem pisal nekoč.

Ubil so Lojzeta, njegov duh je splaval nad Sočo in Adrijo in čuva teptani rod, ko pod ubornim krovom molči, a v duši kriči Lojzetova pesem: »Glej, kako trpiš, prebodi so ti roke z žebli in tvoj obraz je krvav.«

Ob mesecu Tvoje mučeniške smrti, ljubi Lojze, sem z dušo pri vdoveli Tvoji Ljubki, sirotkah Lojzki in Drejčki, jokam z njimi, pri Karlu, Jožku, Francetu in Željki in molim za Tvoj mir po kroni mučeniškega trpljenja v Tvojih petintridesetih letih, ki si ga prestal.

Moj Lojze!

Tvoj Marjo.

Iz zaprtih knjig življenja

UČITELJSKEMU VETERANU
† FRANU ZAMANU V SLOVO.

Čudna so pota božje previdnosti. Dvoje knjig leži tu pred menoj. Truplo častitega starčka osemdesetih let, debela knjiga, ki smo jo pravkar za večno zaprlj in živa beseda mojega pokojnega očeta, vpisana v najlepši in vsestransko zanimivi obliki kot dnevnik novomeškega četrtošolca, tavajočega v življenju do poslednjih vrstic, ki jih malo-kdo zmore. Dovolj mora namreč biti volje v njem, če piše s tresočo se roko svojim otrokom v spomin: »10. maja 1888. sem ob osmi uri prejel sv. popotnico, sv. olje in naposled papežev blagoslov.«

Tako moj oče. In sedaj 6. marca me je usoda poslednjič povedla k njegovemu najljubšemu prijatelju Franu Zamanu, da izdihne v mojem naročju.

Učiteljski pokret

Hrvatski tovariši in naš pokret

Tudi med našimi tovariši na Hrvatskem se je pričelo novo, mnogo obetajoče gibanje, ki je v marsičem podobno slovenskemu učiteljskemu pokretu. Ideja je ista: Približati se je treba narodu, ki bije trd boj z življenjem, dati mu je treba tako šolo, ki bo narodu pomagala, da se dvigne s sedanjega nizkega kulturnega, ekonomskega in socialnega nivoja. Za razliko od nalog, ki si jih je postavil naš pokret, naj opozorim, da je na Hrvatskem problematika tega vprašanja mnogo bolj komplicirana kot pri nas, saj bodo morali naši hrvatski tovariši pri svojem delu resno upoštevati vprašanje analfabetizma, ki v Sloveniji — na srečo — ni aktualno. V toliko so oni na slabšem kot mi. Volja, energija in ljubezen pa, ki jih vodi pri njihovem delu, je sigurno dokaz, da so si svesti svoje misije in da jim je uspeh zagotovljen. To tem bolj, ker bodo pri svojih naporih uživali vso moralno podporo onih hrvatskih organizacij, ki se trudijo, da bi narodu olajšale sedanje gospodarsko stanje. Pri nas na to podporo ne moremo računati, ker takih organizacij ni in če so, so strankarsko pobarvane ter je njih prva in najsvetejša dolžnost, da love kaline za svoje politične stranke. Vendar nas to ne sme strahiti. Učiti se moramo drug od drugega: mi od Hrvatov, Hrvati od nas. Tako se bomo medsebojno podpirali in izpopolnjevali. Ne bo napačno, če se informiramo, kako je na Hrvatskem to gibanje začelo.

Od 3. do 9. januarja je 82 mladih hrvatskih učiteljev priredilo v Zagrebu »Učiteljski tjeđan« z vrsto predavanj, med njimi o tem, kako se pri nas obravnava delovna šola, o samoizobrazbi učiteljev, o vlogi učitelja v hrvatskem seljaškem pokretu itd. Po predavanjih je bila sprejeta resolucija, koje težina leži v sledečih pasusih:

»...konstatirali smo, da »Napredake« (dosedanje glasilo hrvatskega učiteljskega O. H.) v svoji današnji obliki, kakor tudi večina naših pedagoških časopisov in listov ne zadovoljuje velikega števila mlajših učiteljev. Osnovni razlog leži v tem, ker se je preveč omejil na objavljanje čisto teoretskih člankov iz področja pedagogike, posebno delovne šole in je popolnoma zanemarljivo obdelovanje celokupnih vprašanj, s katerimi se pri svojem delu največkrat srečujemo. Po našem mnenju je zato izostalo sodelovanje mlajših učiteljev, tako da so na tak način ostali brez možnosti, da obelodanijo svoja mišljenja in da potom tiska odpravijo motnje, ki jih ovirajo v njihovem prosvetnem delu.«

»V to svrhu predlagamo, da se poleg »Napredka« kot priloga izdaja »Hrvatski učiteljski dom« (ki bi se lahko tudi posebe prodajal), v katerem bi se nudila prilika sekciji in nam mlajšim učiteljem, da pišemo o onih vprašanjih šolskega dela, kojih ostrino kot začetniki najmočnejše občutimo.«

»V primeru, da se ta naš predlog ne bi uvaževal, bomo prisiljeni, da z lastnimi močmi, eventualno na zadrudni podlagi, osnujemo list, ki bi nas zadovoljil in ki bi koristil interesom celokupnega hrvatskega učiteljskega, ne da bi tangiral delokrog »Napredka«.

Zagrebska sekcija je mladim tovarišem ugodila na ta način, da je »Napredak« izpremenila v pedagoški list ter osnovala, oz. obnovila »Hrvatski učiteljski dom«, ki je nekdanj izhajal od 1. 1908. do 1. 1921. List vodijo hrvatski učiteljski pokretaši. Izhaja štirinajstredneno. (Letna naročnina 18 din. Uredništvo in administracija v Zagrebu, Trg kralja Aleksandra 4.) Do sedaj sta izšli dve številki, ki se odlikujeta po izredni borbenosti in eksaktnosti iznešenih misli. V uvodniku prve številke

Ko je mila slovenska beseda brisala raz njegovih čutil spomine na nepopoljna življenjska dejanja, in ko je snežnobelo telo častitljivega starčka drhtelo v rokah njegove ljube hčere Slavice, sem se vživel v usodo dveh neločljivih prijateljev, in se v duhu zadržal na one tresoče se roke, ki so prav tako drhtele — skoro pred petdesetimi leti.

Zatisnil sem častitljivemu prijatelju oči in odhitel na dan, da nekdanja očetova čustva združim s svojimi današnjimi.

Čitam: »Sreda 14. junija 1870. Ob treh sva šla z Zamanom v Cerovec, kjer sva skupaj za slovo kupico vina pila. Potem pa sva jo čez hribe vrezala. Vrh hribov pa sva se morala ločiti. Prav s težkim srcem sem se od mojega vedno največjega in najzvestejšega prijatelja ločil. Ko se nisva več videla, začel je debel dež name kapat, pa od žalosti ga nisem čutil. Ko sem že precej moker bil, sem se predramil in tudi iz mojih oči se mi je dež vliil. Zaman mi je poprej pravil, da mu je nekako čudno pri srcu, da je žalosten; pa brž po ločenju sem tudi jaz tako žalosten in otožen postal.«

Po šestdesetih letih od tega razstanka je usoda g. Zamana privedla v naše zelene Cerklje. Ze takoj prvi večer se mu je oko ustavilo ob mojem imenu, ko je prebiral našo šolsko spomenico Od Ilirije do Jugoslavije. Ime rojstne vasi mojega očeta pa je starčka spravila kar iz ravnotežja. Vso noč je nemirno begal po sobi, ponavljajoč neprestano Jože — Jože. — Ob rani uri je prihitel k meni, da sem ga pomiril. Pokazal sem mu očetove »Razne dogodke J. L., bivšega dijaka latinskih šol«, kjer je njegovo ime opetovano označeno in to v najprisrčnejši obliki. Bil me je neizrečno vesel in pri našem sleher-

poudarja list, da je cilj borbe mladega učiteljstva **svobodna šola in svobodno učiteljstvo**. Zato se bo list boril za **resnico in pravico**, posebno pa za **napredek šole in učiteljstva**. V enem izmed nadaljnjih člankov konstatira G. Karlovčan oddajnost pedagoške teorije od praktičnih potreb, zmedo v pedagoški teoriji sami ter slabo materialno stanje narodnih šol, ki ima svoje korenine v splošnem ekonomskem stanju podeželja. Torej iste konstatacije, kakor jih je poudaril tudi naš pokret. V drugi številki je preveden iz »Učit. tov.« z dne 28. II. t. l. članek o brezposelnih ter priobčen članek z naslovom »Slovenski učitelji prednjače« v katerem mladi hrvatski tovariši toplo pozdravljajo naš pokret ter poročajo o našem programu in o metodi našega dela. Članek končuje sledeče:

»Učiteljski pokret v Sloveniji in Učiteljski teden na Hrvaškem sta znak resnosti časa, v katerem živimo, in čvrste

volje, ki preveva današnje mlajše učiteljstvo, da složno, z jasnimi cilji in eksaktnimi metodami odgovori na težke, za narod in učiteljstvo usodne zahteve današnjega časa. Pozdravljamo novi učiteljski pokret in mu želimo uspeh.«

Veseli smo pozdravov, hvaležni za priznanje. In to tem bolj, ker so se zadnji čas pojavili med nekaterimi organiziranimi člani naše sekcije glasovi, da hoče naš pokret biti »država v državi« in ko naš neko učiteljsko društvo v oficialnem poročilu o svojem zborovanju ironično naziva »Učiteljske pokret-nike«.

Na kratko — s hrvatskimi tovariši moramo navezati najtesnejše stike. Na vsak način bi nas odkritosrečno radostilo, če bi naš velikonočni tečaj obiskal tudi kak zastopnik hrvatskih pokretašev.

Hudales Oskar.

Velikonočni Instrukcijski tečaj

(Iz mariborske delovne zajednice.)

Mariborska delovna edinica priredi v velikonočnih počitnicah instrukcijski tečaj v Mariboru s sledečim dnevnim redom:

Dne 25. marca:

- Ob ¼ 10. uri — otvoritev.
- Individualno psihološko raziskovanje otrok. (Tov. M. Mencej.)
- Kako izračunamo rentabilnost kmečkega posestva. (Tov. O. Hudales.)
- Izračunavanje rentabilnosti v industrijskih krajih. (Tov. M. Mencej.)

Dne 26. marca:

- Organizacijske zadeve.
- Slučajnosti.

Zaključek že dopoldan 26. marca. Lokal: II. deška osnovna šola v Razlagovi ulici. Priidite v čim večjem številu. Posebe še vabimo one tri tovariše iz litijskega sreza, ki so pri zadnjem zborovanju litijskega društva prijavili sodelovanje.

Splošne vesti

— **Praktični učiteljski izpit na državnem učiteljskem v Mariboru**, ki se je vršil od 26. februarja do 10. marca 1937, pred izpitnim odborom pod predsedstvom direktorja Frana Kadunca, so napravili sledeči gg. učitelji-pripravniki(ce): Bezjak Jožef, učitelj v Lipi; Čejan Nada, učiteljica v Zg. Sv. Kungoti; Čeh Bogomila, učiteljica pri Sv. Lovrencu v Slov. gor.; Čepe Marija, učiteljica v Rušah; Cremožnik Marija, učiteljica v Vurbergu; Dolanc Ana, učiteljica pri Sv. Andražu v Slov. gor.; Finguš Marija, učiteljica pri Sv. Juriju ob Ščavnici; Golež Ana, učiteljica na Sladki gori; Goršek Rudolf, učitelj v G. Ponikvi; Grobin Karolina, učiteljica v Dobrovcah; Hojs Ivana, učiteljica pri Sv. Juriju ob Ščavnici; Jamnik Hilda, učiteljica na Kebliju; Jordan Nada, učiteljica v St. Janžu pri Dravogradu; Kavčič Antonija, učiteljica pri Sv. Urbanu; Kavčič Gabriella, učiteljica v Središču; Končnik Alojzija, učiteljica pri Sv. Lovrencu v Slov. gor.; Končnik Karel, učitelj pri Sv. Lovrencu v Slov. gor.; Kopic Marija, učiteljica v Kostrivnici; Krajnc Jožef, učitelj v Kobilju; Kramer Ema, učiteljica pri Sv. Martinu na Dravskem polju; Kulovec Franc, učitelj v D. Slavečih; Kuštrin Cecilija, učiteljica v Sv. Juriju; Kuštrin Stanislav, učitelj v D. Slavečih; Legiša Častislava, učiteljica pri Sv. Marku nize Ptuj; Levstek Marijan, učitelj pri Sv. Tomažu; Lisac Danica, učiteljica na Muti; Moser Julijana, učiteljica v Bučah; Prah Adela, učiteljica pri Sv. Trojici v Slov. gor.; Pucko Janko, učitelj v Hotizi; Ravter Janez, učitelj v Kapci; Rek Elizabeta, učiteljica v Fokovčih; Senegačnik Adolf, učitelj v Smartnem v Rožni dolini; Senekovič Alojzij, učitelj v Vratih; Sitar Marija, učiteljica v Sv. Andražu v Haložah; Skaza Hilda, učiteljica pri Sv. Tomažu; Stegu Josipina, učiteljica v Majšperku; Štupnik Jožef, učitelj v Kapci; Stupica Sta-

nislava, učiteljica v Šmiklavžu pri Slovenjgradcu; Šetina Bogomira, učiteljica v Podgorju; Škerbine Franja, učiteljica v Trnju; Švalj Josipina, učiteljica v Majšperku; Tičar Zofija, učiteljica pri Sv. Juriju; Turk Josip, učitelj v Melincih; Tušak Milena, učiteljica v Sv. Marjeti na Dravskem polju; Tušak Bogdan, učitelj v Sv. Jakobu v Slov. gor.; Ukmar Silva, učiteljica v Lipi; Urbančič Rozalija, učiteljica pri Sv. Vidu pri Ptuj; Valenčak Anton, učitelj v Ravnah pri Šoštanju; Verhovnik Pavla, učiteljica v Cirkovnah; Višner Ludvik, učitelj v Cankovi; Zabovnik Emilija, učiteljica pri Sv. Marku nize Ptuj; Žizek Albin, učitelj v St. Ilju v Slov. gor. — K izpitu se je prijavilo 61 kandidatov(inj). Izdelalo je vsega 52 kandidatov(inj), reprobiranih je bilo 9. — **Praktični izpit za zabavilo** je napravila dne 2. marca 1937. Francež Genovefa s. Evalda iz Maribora. — Prihodnji izpitni termin bo 7. maja 1937. Kandidati, katerih prošnje so že pri ravnateljstvu, naj se prijavijo na izpit samo z dopisnico.

— **Tovarišice se opozarjajo na zborovanje žen**, ki ga priredi Jugoslov. ženska zveza — sekcija za dravsko banovino — na veliki četrtek, 25. t. m., ob 20. uri v magistratni dvorani. Udeležite se ga v čim večjem številu!

— **Za Materinski dan**. Deklamacije, nastope, prizorčke za Materinski dan pošilja proti vnaprejšnjem plačilu prepisovalnih stroškov in poštne à 12 din — Marija Grošljeva, Ljubljana, Mladika. **Izbori: 1. Materinske pesmi** (po 2) — 2. **Mladi junaki**. Telovadni nastop z deklamacijo. — 3. **Janko in Stanko**, dva navihana čevljarska vajenca. Prizor s petjem. — 4. **Izborna kuharica**. Šaljiv prizorček. — 5. **Častitljivo materino srce**. Ples z deklamacijo. (Angelci se klanjajo materinemu srcu). — 6. **Molitve za mamico**. Prizorček. — 7. **Mlade**

mamice. Telovadni nastop s petjem. (Deklice negujejo svoje punčke in plešejo z njimi, po napevih znanih narodnih pesmi, s spremenjenim, prikladnim besedilom.) — 8. **Poklon materi**. Zborni nastop z deklamacijo in petjem. — 9. **Kaj vse bi Ti dala**. Prizori. — Ilustracija deklamacije. Za večje odre zelo učinkovito. — 10. **Iz ljubezni do mamice**. Igrica za pol ure. — Slednjo pošljem na kratek rok le v prepis. — Naročila sprejemam do konca t. m.

— **Igre za materinsko proslavo**. — Glede iger za materinsko proslavo, ki jo šolski in drugi mladinski odri praznujejo večinoma meseca aprila in v početku maja, so bili odri vedno v hudi zadregi. Letos pa izide s počet-

kom aprila posebna zbirka mladinskih iger pod naslovom »Slovenski materi«, ki bo vsebovala poleg treh iger za druge prilike pet izvirnih iger za proslavo materinskega dne. Vse vloge so pisane za otroke; pripravljene bodo tudi skladbe za glasbene točke. Za vpri-zoritev so določene posebne ugodnosti. Zbirka se naroča na naslov: »Mladi oder, Ljubljana«.

— **Ne hodite na pariško razstavo**, ne da bi se prej naučili francoske konverzacije iz knjige Francosko-slovensko-nemška konverzacija, ki stane samo 25 din, vezana. Založba knjigarne »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani. Avtor dr. Pavel Breznik.

Osebnne zadeve

— **i Postavljeni so naslednji učitelji (-ce):** Novak Justina v St. Lovrencu v Slovenskih goricah, Kincl Avgust v Rečico, Berlež Stefanija v Sela, Kmet Kristina v Catež, Mihe-lič Egon v St. Lenart.

— **i Oduščeni iz državne službe** radi bolezni Dominko Frančiška, učiteljica v Dolnji Nemški vasi. Oduščena radi odslužitve kadrskega roka Šerona Vinko, učitelj v Ljubnem, Sudar Gabrijel, učitelj v St. Lenartu.

— **i Upokojeni so:** Gomilšek Ljudmila v Vidmu, Kalan Antonija, Trbovlje, Koejan-čič Antonija (Ljubljana), Voglar Franc, Celje, Vudler Rudolf, Petrovč, Tominc Alojzija iz Slovenjgradca, Benič Mavricij iz Ljubljane.

— **i Razrešeni šolski upravitelji:** Koman Leopold v Velikem Podlogu, Mušič Anton v Hočah, Menhard Alojzij v Topolšici, Pečarič Boris v Studencu.

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— **i Državnim nameščencem nižjih kate-gorij zvišajo v Franciji plače.** (»Mariborski večernik«, 9. III.)

— **i Vas, ki šteje 2000 prebivalcev, nima že 3 leta šole.** Ker ni mogla občina opuzenska v okolici Metkoviča plačevati najemnine za šolske prostore, je vas že 3 leta brez šole. (»Jutro«, 10. III.)

— **i Učiteljem CMD šol, ki so prešli v državno službo, se leta štejejo.** (»Jutro«, 9. III.)

— **i Zahteve kmetijskih absolventov** na sestanku Zveze absolventov kmetijskih šol na področju bivše Štajerske: Na kmetijskih nadaljevalnih tečajih naj bi mesto učiteljev predavali absolventi kmetijskih šol. Prav tako naj bi imeli absolventi kmet. šol dostop v razrede ljudskih šol, da vzbudijo med učenci zanimanje za kmetijsko izobrazbo. (»Jutro«, 10. III.)

— **i Dodeljevanje uslužbencev prosvetnega rešora** na druga mesta sme trajati največ 3 mesece. Učitelji ljudskih šol se morejo poslati na drugo službovanje samo v kraje, kjer službujejo, razen v inozemstvo. (»Slovenec«, 10. III.)

— **i Učiteljice in zakon.** V zakonu o ljudskih šolah se doda tole določilo: Učiteljicam ljudskih in gospodinskih šol preneha služba, če se omože z osebo, ki ni ljudskošolski učitelj. Če so take učiteljice izpolnile pogoje za dobivanje osebne pokojnine, dobijo enkrat za vselej namesto pokojnine odpravnino v znesku enoletne plače in položajnega dodatka, če pa niso izpolnile pogojev za dobivanje osebne pokojnine, imajo pa več kot petletno efektivno službo, dobijo odpravnino v znesku šestmesečne plače in položajnega dodatka. (»Jutro« od 9. III. in »Slovenec« od 10. III.)

— **i Ljubljansko šolstvo.** Ljubljanski občinski svet hoče dvigniti mestne ljudske in meščanske šole na tako stopnjo, da bodo ustrezale vsem potrebam modernega, zdravju

ustrežajočega šolstva. Zato je namenil tudi veliko vsoto za boj proti jetiki. Misli se tudi na ustanovitev gozdnih šol, ki bodo pravi blagoslov za mladino, ki živi v nehigieničnih razmerah in potrebuje predvsem zraka in sonca. (Po »Slovencu« od 16. III.)

— **i Javno pismo poslancu Šemrovu** je poslalo po »Učiteljskem tovarišu« tudi »Jutro« od 13. III. s tole pripombo: Zelo radovedni smo na odgovor g. Šemrova. Trdno pričakujemo, da ga ne bo ostal dolžan, ne le z ozirom na svoj poslanski položaj, marveč tudi z ozirom na dejstvo, da je bil dolga leta Sokol, in še bolj z ozirom nato, da so pri petomajskih volitvah glasovali za njega tudi mnogi učitelji, ker je na listi g. Jeftića veljal za favoriziranega režimskega kandidata. Dolžan je odgovoriti tudi v interesu staršev, pri katerih je njegov govor upravičeno vzbudil vznemirjenje in skrb zaradi otrok, ki jih pošiljajo v šolo.

— **i Malo sodobna zahteva kmetске zveze** na zborovanju 7. III. v Ljubljani: Skrčenje šolske dobe. (Listi od 10. III.)

— **i Obmejna vas Kuzma v Prekmurju** ima tako šolo, da je sramota. Za 300 šolobveznih otrok sta na razpolago samo 2 mali učilnici. Zaradi tega je šola samo 4 razredna. Obmejne šole bi morale biti državi v ponos. (»Murska krajina«, 14. III.)

— **i Izpremembe amandmana.** V § 24., ki se nanaša na dodeljevanje učiteljev, meščanskošolskih učiteljev, profesorjev ter šolskih nadzornikov k drugim šolam, odnosno upravnim in prosvetnim uradom ter ustanovam, določa nova odredba, da se ima prva točka tega paragrafa uveljaviti šele s 1. avgustom 1937. (»Jutro«, 12. III.)

— **i V polemiki s »Pohodom«.** »Slovenija« od 12. III. zagovarja preglednika v kamniškem okraju, ki je kritiziral, da učenci pišejo besedo kralj z veliko začetnico, češ da je to bizantinizem.

Tudi Vi boste kupili Vaš pomladni plašč pri PAULINU v Ljubljani, Kongresni trg št. 5,
ki nudi cenj. učiteljicam poleg ogromne izbire najlepših modelov tudi na mesečno odplačilo najnižje cene!

nem sestanku je govoril najraje le o svojem prijateljstvu do mojega očeta.

Razšla sta se ob kupici vina. Prav tako midva. Poldrugo uro pred večnim slovesom sva še namočila ustne v kapljice, ki jih on nikdar več ne bo okusil. Duša njegova je neopazno splavala mimo nas v neskončne višave. Obsuli smo ga s cvetjem in spremili k večnemu počitku na cerkljansko pokopališče. Lahko rečem, da tako priščenega pogreba še nisem videl, da nikogar še nisimo položili tako mehko v hladno globino kakor njega, vseobče spoštovanega staroka.

Priroda, ki jo je tako iskreno ljubil in ji posvečal toliko pozornosti, se mu je za ljubezen oddolžila s polno mero. Planine so ožarele v težkem snežnem nakitu, sonce je nagromadilo v gomilo nebroj žarkov, kakor, da bi hotelo ogreti njegov poslednji stan. Iz otroških gri je žuborela v pomladansko jutro mila popevka: Spomladi vse se veseli in drobna ptička žvrgoli... In za čudo, oglasile so se res celo ptičice na vejah!

Na planine so se dvigali tožni zvoki cerkljanskih zvonov, z gora pa je rezal ozračje pogled na daljni Nanos, kjer je pokojnik zapustil svoj prirodni vrt, ki ga je obdeloval polnih štirideset let. Trnovo, Ubelsko, Hrenovice.

Je li bil ondi le en sam grmič, kjer ne bi on stikal za gadi in modrasi, ki jih je znanstveno proučeval in razpošiljal žive in konzervirane raznim prirodnoznanstvenim veščakom in zavodom. Četudi rojen Dolenec od Selščaka pri Smartnem (Litija), je takoj spoznal, da je Notranjska Kraševina bogata na zdravilnih zeliščih. Ni samo brinjev grmiček kraška posebnost, saj se v njegovem zavetju skriva toliko lepega, dragocenega cvetja, da bi se z njim lahko oplemenitile

najlepše, najrodovitnejše poljane, na katerih se bohoto le lepota brez notranje vrednosti.

Zaman se je že v svojih študijskih letih prav živo zanimal za naravoslovje. Življenjska pot mu je dala priliko, da je s svojo vedo pomogel prebivalstvu svojih šolskih okolišev. Njegova šola je bila skladišče zdravilnih rož, zdravstveni dom za vso okolico. Vesel v družbi, dober ob bolniku, je ohranjal življenje sočno, vlivl v rane živo upanje, ki je že samo na sebi najjačji tolažnik in zdravnik.

Njegov okoliš so zasedli Italijani. Vztrajal je še nadalje med ljudstvom, ki ga je smatralo za nepogrešljivi del svojega telesa. Pred štirimi leti se je preselil v Jugoslavijo, da poišče miru v svobodni zemlji slovenski, ki jo je tako iskreno ljubil. Bil je že skrajni čas, saj so se leta že nagromadila preko 80. Častitljiva osebnost mu je tudi med Gorenjci pridobila prijateljev.

Vsak mesec je moral osebno dvigati pokojnino v Postojni. V januarju je začutil, da mu je kraška burja pridrla do mozga. Prevzel je zadnje denarje in se istočasno poslovil od vseh znancev. Pohitel je še med svoje ljudstvo, ki je popuščalo iz rok orodje in hitelo za njim iz hiš in koč, njiv in ograd, kakor da bi vedelo, da zadnjikrat vidi svojega častitljivega očeta, tolažnika: In res. Legel je. Sedmi dan si je, prvič v življenju, zaželel zdravnika.

Umr! je. — Brez muk.

Njegovo zapuščino tvori zdravo semenje kremenitve kraškega cvetja, ki je tako vkorinjeno med brinjevim grmičjem, da ga nikakršna sila ne bo iztrebila iz rodne zemlje. Plodonosno je bilo delo našega veterana in s ponosom lahko gledamo na uspehe učitelja naroda, ki je živel le za narod.

Z Zamanom izumira tip dijakov-prosjar-kov iz Aleševčeve dobe, ki so se likali med ljudstvom in si oblikovali svoja pota v osrčje narodove duše na prav idiličen način. Mogoče da še kdaj odprem obe knjigi in jih razgrnem pred sodniki, ki v starem učitelju ne morejo najti dobrih lastnosti.

Dragi Franjo! »Ko Te nisem mogel več videti, se je zagrnilo nebo, začel je name kapati debel dež, pa od žalosti ga nisem čutil. Ko sem se predramil, se je tudi iz mojih oči vtil dež«, prav tako kakor nekdan ob vajinem slovesu. Spomine svoje sem Ti vtil v grob, naj Te grejejo ob dolgem dnevu večnega počitka.

Tvoj prijatelj.

Josip Lapajne.

† Fran Gorazd

List za listom pada...

Rojenice so Te našle pred 74. leti v Ljubljani. Po maturi na ljubljanskem učiteljskem nastopil svojo prvo učiteljsko mesto na Dobravi pri Podnartu. Kmalu nato si se preselil v prijazno Sorico v selško dolino, odkoder je bil doma Tvoj oče in kjer si poiskal svojo zvesto življenjsko družico. Tam si se izoblikoval in preobrazil v značajnega, samozavestnega in krepkega moža. V službi marljiv kot čebela, točen kot ura in do pičice natančen si kmalu pridobil naklonjenost predpostavljene, da si dobil učiteljsko mesto v Kranju, kjer si zaželel večjega razmaha. Tedanji okrajni glavar v Kranju dr. Miha Gsettenhofer Te je hotel ujeti, da bi prevzel vodstvo takrat se snujoče sulferajnske šole v Davči pri Selcih. Čeprav Ti je obetal zlate gradove, si njegovo ponudbo z gnjevom odklonil in preprečil ustanovitev te sulferajnske šole.

Ne samo vzoren pedagog je bil pokojni Gorazd, temveč je znal spretno sukati svoje pero. Ves prosti izvenšolski čas je naš France temeljito izbral za dosego naprednih idej, ki jih je dosledno propagiral. Bil je marljiv dopisnik raznim naprednim političnim in strokovnim listom. Bil je tudi zvest dopisnik »Učiteljskega tovariša«. Zdaj je napisal aktualen uvodnik, zdaj obelodanil mičen potopis, zdaj temeljito ocenil novo knjižno izdanje. Polemiko proti nasprotnikom je znal voditi kakor malokdo. Bil je vsikdar cel vojščak, opasan z uma svetlim mečem, vedno z nabasano puško ob nogi. Odkrit, neustrašen, odločen. V tistih časih namreč ni bila nobena šala, bosti se kar z dvema nasprotnikoma; z vladnimi nemškimi mogotci in z domačo reakcijo.

Naš France je bil visoko izobražen, gibčen in preračunljiv. Vrgel se je že pred l. 1900, na propagando za tujski promet, izdal v zvezi s svojim vsakom lekarnarjem Trnkoczyjem lične prospekte o krasotah Slovenije za inozemstvo, napisal propagandno brošuro »Ljubljanski Grad«, več letakov tujsko-prometne vsebine itd. Za mladino je priredil spis »Kaj mora mladina vedeti o alkoholu« in ga razdelil v več tisoč izvodih.

Skrb za številno družino ga je gnala iz Kranja v Ljubljano. Poleg učiteljstva se je znašel v uredništvu »Gostilničarja« in kot več organizatorični talent je osnoval in vodil deset let gostilničarsko šolo, za katero je potrebno učno snov kar sproti izbiral, ker ni bilo učnih knjig na razpolago.

Nekaj let pred upokojitvijo je še osnoval zasebno trgovsko šolo, iz katere je izšlo na stotine slovenskega trgovskega naraščaja.

V zemlji domači počivaj v miru!

-ipl-

—1 Plače državnih nameščencev. Državni nameščenci in upokojeanci nimajo zaradi večkratnih redukcij svojih prejemkov več eksistenčnega minima, in zadnji finančni minister je izjavil, da je nadaljnje znižanje prejemkov absolutno nemogoče, temveč da je treba pri prvi priliki prejemke prilagoditi gospodarskim razmeram. Neizogibno potrebno je, da se ustanovi pri ministrstvu financ poseben odbor, ki naj določi eksistenčni minimum za posamezne kategorije državnih nameščencev in upokojeancev. (»Slovenska beseda«, 12. III.)

—1 Fond za nezaposlene učitelje. Poslanci prejšnjega parlamenta so si znižali za 50 din dnevnic in so denar nalagali v fond, iz katerega naj bi se namestili nezaposleni učitelji. Nabralo se je 4 in pol milijona din in ker brezposelnih učiteljev ni, so si poslanci s privoljenjem vlade povišali dnevnic za 50 din dnevno. Lepo. (Po »Slovenskem domu« od 12. III.)

—1 Članek o turneji učiteljskega pevskega zbora priobčuje tudi »Slovenec« od 14. III., ki pripominja: Veselimo se, da se je že vendar enkrat tudi ta pevski zbor dokopal do spoznanja, da je dolžan gojiti v prvi vrsti slovensko pesem in jo kazati svetu v vsej njeni lepoti.

Mladinska matica

—mm Velikonočna številka »Našega roda« je v tisku in izide te dni. Glavna ekspedicija se izvrši v ponedeljek 22. t. m.

—mm Vsebinska 6. številke »Našega roda«. Nadaljuje se Hudalesov »Ubežnik«. A Cerkevnik priobčuje lepo socialno ertico »Frankina jopa«. Lojze Zupanc ima nekaj drobnih in veselih belokranjskih motivov. Fr. Roš pesem »Moja matič«. Iz zupuščine pokojnega Srečka Kosovega sta priobčeni dve lepi, še neobjavljeni pesmi, »Dete na trati« in »Kje?«. Cvetko Golar je zastopan z zanimivim ruskim motivom »Kmet, medved in lisica«. Sledi »Cibicanov rod« s prispevki Ribičiča, Demšarja, Pavlinove in Pirnata. Tudi ostale rubrike »Doma in po svetu«, »Za mlade gospodarje« in »Za mlade gospodinje«, »Mladina piše« so bogate in zanimive. Ilustrativni del lista je naravnost razkošen. V njem so zastopani naslednji naši slikarji: Gaspari, Tratnikova, Jakac, Pengov, Tone Kralj, Smrekar in dr.

—mm »Pirhi«, zbirka bolgarske mladinske proze, je najprimernejši dar za Veliko noč. Knjiga, o kateri so prinesli zelo pohvalne ocene slovenski, hrvaški, srbski, bolgarski in češki listi in revije, obsega 25 bolgarskih mladinskih avtorjev. »Pirhe« je ilustriralo 26 naših najboljših ilustratorjev. Za člane M. M. stane kartoniran izvod 20, vezan pa 26 din.

Šolski radio

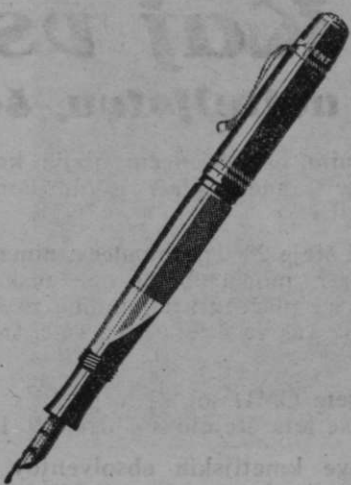
—r XXIV. Torek 23. marca bo predavala ga. Milena Vrčnova: Na Holandskem — v deželi vrtov in mlinov na veter. Vtisi s potovanja. Razpored: 1. Od naših gora do holandske ravnine. — 2. Holandec-mojster narave. — 3. Smisel za red, ljubezen do cvetja. — 4. Vrt Evrope — med Haagom in Amsterdamom. — 5. Holandski tulipani. — 6. Od mlinov na veter nazaj k našim kozolcem. II. do III.

—r V kmetijskem radiu bo predaval v nedeljo 21. marca ob 17. uri g. Strekelj Josip: Pomnoževanje rastlin s podtaknjenci.

Štánovska organizacija JUU iz sekcije

—s Odsek učiteljic. Na okrožnico sekcije JUU v Ljubljani z dne 18. jan. 1937., št. 1234, so odgovorila le posamezna društva. Prosimo, da tudi ostala sreska društva pošljejo tozadevne sklepe in javijo imena tovarišic-poverjenic. Tovarišice, od vas je odvisno, da bo

Darujte za Veliko noč

Velika izbira
in po nizki ceni v

KNJIGARNI
»UČITELJSKE TISKARNE«

V LJUBLJANI

in njeni podružnici

V MARIBORU

he ka **Veliko noč**
rabite lahko obutev

74295-15
Novost! Eleganti trener-čevlji iz tif-
tina, s lepim okrasom v zeleni in rjav-
barvi. Elastična podstavljena gum. podpla-
tom. Stanejo samo Din 59.-

45380-04
Za lepe dneve najprikladnejši in najje-
nejši otroški platneni čevlji z usnjatim
podplatom. Od štev. 19-26 Din 12.-, od
26-35 Din 15.-

2962-44853
Lahke in močne otroške sandale z naj-
boljšega materiala z usnjatim podpla-
tom. Stanejo samo Din 29.-

5842-05
Otrokom za ševčano priliko, lahke
čevljička s spango. Od štev. 27-30
Din 69.-, od 31-34 Din 69.-

2325-44793
Zadnji model elegantnih čevljev iz sem-
iša s spango, s lepim okrasom, usnjatim pod-
platom in polvisokom petom. Stanejo
Din 129.-

2967-44800
Udobne in lahke moške sandale z usnjatim
podplatom in gumijastom petom Din 59.-

5927-44827
Elegantni moški polčevlji iz finega tel-
boka s usnjatim podplatom in gum-
jastom petom. Črne ali rjave Din 109.-

2927-44884
Najnoviji spomladanski model za go-
spode iz finega perforiranega boka in
z modrim usnjatim podplatom Din 79.-

937-64842
Trpečni moški čevlji iz močnega boka z
gum. podplatom. Brez okrasa Din 79.-

5305-09
Za elegantno damo! Čevlji iz semiša z vi-
sokim petom in lepim okrasom. Din 129.-

Bata

imelo započeto delo čim lepši uspeh in da bo-
mo mogle uveljaviti svoje pravice in potrebe.

Iz društev Vabila

— JUU — SRESKO DRUŠTVO MUR-
SKA SOBOTA — ženski odsek, vabi vse to-
varišice k seji, ki se vrši v nedeljo, 21. t. m.
ob 10. uri dopoldne v osnovni šoli v Murski
Soboti.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO RA-
DOVLJICA vabi vse članstvo na zborovanje,
ki se bo vršilo v ponedeljek dne 22. III. 1937.
ob 10. uri dopoldne v šolskem poslopju na Je-
senicah s sledečim dnevnim redom: 1. Otvo-
ritev zborovanja. 2. Referat: Globalna metoda
s praktično demonstracijo. Referira tov. Pi-
brovec Leon, šolski upravitelj na Jesenicah.
3. Čitanje zadnjega zapisnika. 4. Došli dopisi.
5. Blagajniško poročilo. 6. Event. poročila od-
sekov. 7. Slučajnosti. Udeležba je obvezna!
Na svidenje! — Odbor.

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v posre-
dovalne in socialne namene
občinstva, vsaka beseda 50 par.
Najmanjši znesek Din 5.-.

FR. P. ZAJEC
izprave optik
Ljubljana, Stari trg 6

priporoča: naočnike, ščipalni-
ke, barometre, toplomere, ri-
salno orodje, mikroskope, fo-
to-aparate itd. Velika zaloga
raznih ur, zlatnine in srebrni-
ne. Ceniki brezplačno.

CICIBANOM NAJLEPŠE PIRHE!

Fromova računalna z novci,
uro, ploščicami in paličicami
12 din, Ček rač. 12.066 Vek.
From — Pesnica.

KUPUJTE PRI TVRDKAH

KI OGLAŠUJEJO
V NAŠEM LISTU

Za pomlad

novosti za obleke,
plašče, kostume, kompleje

in manufakturo sploh
v ogromni izbiri kupite
dobro in poceni pri

NOVAK

MANUFAKTURNA TRGOVINA

LJUBLJANA — KONGRESNI TRG 15
PRI NUNSKI CERKVI

Podpirajte in širite Mladinsko matico!

KNJIŽNA ZALOŽBA HRAM

izda v svojem letošnjem programu 1937/38 šest obširnih del v
prevodih naših najboljših prevajalcev: Otona Župančiča, Vladimira
Levstika in drugih, izbranih iz svetovne literature, trajne umet-
niške vrednosti.

Vsaka knjiga v lepi opremi bo obsegala 300—400 in tudi
več strani.

Plačljivo v dvanajstih mesečnih obrokih, v polusnje vezane
knjige din 33.— mesečno, v celo platno vezane knjige din 25.—
mesečno.

Vsak naročnik, ki se naroči na naš letošnji program, dobi
kot nagrado še eno v celo platno vezano knjižico, izdano pri naši
založbi izven rednih programov. Več v prospektu.

Zahtevajte prospekt — katerega pošljemo brezplačno.

Založba HRAM, Ljubljana, Florijanska ulica 14

Knjigarna

»Učiteljske tiskarne«

registrirane zadruge z omejeno zavezo

Ljubljana, Franciščanska ulica št. 6

Podružnica Maribor,
palača banovinske granilnice

priporoča cenjenemu
občinstvu svojo zalo-
go pisarniških in šol-
skih zvezkov. Knjigarna sprejema naročila za knjige iz inozemstva, za vse domače
in inozemske liste, revije itd. Velika izbira razglednic in slik. Cene solidne!
Postrežba točna! — I z d e l u j e diazo-amoniak-papir »JASNIT«,
za kopiranje načrtov, ki je edini 100% domač izdelek te vrste v državi!